

reportatge

La Generalitat ha declarat l'any 2013 *Any Espriu*, amb la finalitat de recuperar una figura cabdal de la literatura catalana, en commemoració del centenari del seu naixement (Santa Coloma de Farners, 10-07-1913 – Barcelona, 22-02-1985), organitzant tot un seguit d'activitats: exposicions, conferències, lectures, itineraris, espectacles, música i teatre. Comissariat per Xavier Bru de Sala, l'Any Espriu té un doble objectiu: difondre l'obra i la figura de Salvador Espriu i impulsar la relectura i l'actualització de la seva obra i llegat.

ANY 1913
2013
ESPRIU
Ens mantindrem fidels

Esprriu amb accent gironí

MONTSE GISPert-SAÜCH > TEXT I FOTOS

Una de les activitats, *La frase del dia*, és un degoteig constant del pensament esprriuà que des de diferents mitjans catalans (*El Punt Avui*, *Catalunya Ràdio*, TV3...), xarxes socials, biblioteques i entitats diverses ajudarà a difondre el seu extens llegat, tant en poesia i prosa com en assaig.

L'acte inaugural, que se celebrà el 23 de gener al Palau de la Música Catalana de Barcelona, ja oferí un tast de la macedònia cultural que es desplegarà al llarg de l'any per tot Catalunya, i fins i tot a Espanya i altres països. L'acte d'obertura de l'any Espriu, dirigit per Xavier Albertí, aplegà personalitats rellevants del món del teatre, la música i la poesia catalanes en un espectacle memorable.

Girona i comarques, en especial Santa Coloma de Farners, Olot i Banyoles, també s'han volgut afegir a l'any Espriu, i aportar un seguit de propostes creatives, dinàmiques, algunes de les quals adaptades a la seva biografia. La Diputació de Girona destinarà 25.000 euros a la celebració dels actes del centenari, el gruix principal dels quals es farà a Santa Coloma de Farners. Sense voluntat de ser exhaustiu, aquest article ressegueix l'any esprriuà per terres gironines.

Santa Coloma de Farners sempre ha vetllat pel literat —el 1981 l'Ajuntament el proclamà Fill Predilecte de la ciutat, i el 1986, primer aniversari de la seva mort, li dedicà una escultura de Josep M. Subirachs, que es troba situada a la plaça Farners— i aquest any li vol dedicar una activitat cada mes.

>> Retrat de Salvador
Espriu en una pintura
de Joan Manel Salichs.

>> *Casa de la Paraula a Santa Coloma de Farners.*

>> *Monument a Salvador Espriu, de Josep M. Subirachs, a la plaça Farners de Santa Coloma de Farners.*

Actes sobre Espriu a Santa Coloma de Farners

L'acte inaugural se celebrà el 22 de febrer, coincidint amb l'aniversari de la seva mort, amb l'espectacle musical *Fes que siguin segurs els ponts del diàleg*, a càrrec de Maria Cinta i Jaume Nadal, organitzat per l'Ajuntament i el Servei Comarcal Català de la Selva. El dia 23 s'iniciaren els actes: ofrena floral a l'escultura de Salvador Espriu, obra de Josep M. Subirachs; *Itinerari poètic Salvador Espriu*, una ruta pel centre urbà de Santa Coloma basada en 14 poemes, que s'aturà en 15 espais, des de la seva casa natal del carrer Jacint Verdager fins a la Casa de la Paraula; a la tarda, a la Biblioteca Municipal Joan Vinyoli, hi hagué una presentació d'un opuscle sobre Espriu editat per la revista *El Procés*, i una taula rodona, *La vigència de Salvador Espriu*, amb Margarida Casacuberta, Joan Casas i Jordi Galves, que tractà, entre altres coses, de la influència de determinats aspectes de la seva biografia en la seva obra; i al vespre, un recital de poesia va cloure la jornada.

El 8 de març s'inaugurà a la Casa de la Paraula l'exposició *Sinera*, de Joan-Pere Viladecans, després d'haver passat per la sala Ciutat de Barcelona, que ofereix la seva interpretació plàstica del món espriuà: el cementiri de Sinera, el mar d'Arenys... Un món de colors vius, impactants, d'objectes que suren en atmosferes, composicions dialèctiques que palesen el difícil diàleg entre natura i cultura (elements naturals i geomètrics), centrat en el tema de la mort i l'esdevenir

del temps: «El cementiri impressiona. La fila de xiprers, geometria poètica. I al final de la mirada, el mar; a l'estiu, sovint de plata; a la tardor, d'una grisor feréstega, insondable», diu Viladecans.

La seva mirada atenta, fecunda i imaginativa, emotiva i reflexiva alhora, s'imbueix ara dels personatges i temes del seu amic Salvador Espriu, que perboca en imatges ideogràfiques, colpidores, poètiques i suggerents com *La pluja*, dues taques de blau ultramar sobre blanc; *Sinera. Frontispici*, que atrapa l'onada fugissera a la sorra; o els xiprers, símbol del cementiri i de la mort, incorporats al crani en *Mr. Death*, susceptible de ser cremat i contraposat a la fredor del marbre a *Cementiri de Sinera* o en la versió taronja, càlida, emmarcant l'infinit.

Però també parla de la recepció del seu llegat, de l'impacte d'escoltar *Les roques i el mar, el blau*, amb unes butaques vermelles al fons, o del diàleg entre poesia llegida i explicada a *El doctor Rip*, amb dues cadires enfrontades; i de l'acte creatiu (*Primera història d'Esther, prefaci del 1948*), on una fletxa de color llimona relaciona el mar —la natura com a punt de partida— amb el llapis, l'obra.

El mes de juny, a Girona s'ha pogut veure l'exposició *La càbala i Espriu*, que mostra la relació entre la vida i l'obra d'Espriu i la càbala i el misticisme hebreu

Un llibre de gran format, de coberta blau marí amb un full de bloc, d'acord amb el corpus immens del poeta, recull aquest projecte expositiu, i una E desgastada i travessada pel blau de Sinera al-ludeix i sintetitza el món espriuà.

I moltes més activitats s'aniran desplegant al llarg de l'any: conferències de Rosa Delor, Laura Borràs i Mita Casacuberta; l'espectacle musical *Viu Espriu*, del cantautor Jaume Calatayud, i *Minotaure i Teseu*, del cantant Dídac Rocher; l'exposició *El caminant i el mur*, de Manuel Cusachs; una exposició fotogràfica de Santa Coloma a l'any 1913; un recital de poesia amb l'actriu Rosa Novell; representació de les obres *Evocació del foc* i *Els ninots estrambòtics del Dr. Ripseu*; una edició dedicada a Salvador Espriu dins la col·lecció *Personatges Catalans* de Pilarín Bayés i la presentació de la biografia *Espriu, transparent*, d'Agustí Pons.

La biografia monumental parteix de la visió d'un nen prodigi, conscient de la seva superioritat, que es tradueix en una autoexigència enorme, de fer una obra perfecta, corregint una i altra vegada els textos, sempre anguixat i insatisfet de la seva obra, gairebé obsessiu, cosa que probablement el va matar. Perquè Salvador Espriu vol una obra i un país de primera. Però, com diu Agustí Pons, Espriu no és un autor frustrat. Malgrat tot, és un vencedor: la seva admirable tossuderia el fa triomfar.

Les escoles també s'hi impliquen, amb activitats com una marató de 12 hores de lectura, itineraris, cursos i tallers.

>> Sales de l'exposició «Sinera», de Joan-Pere Viladecans, a la Casa de la Paraula, de Santa Coloma de Farners.

Alguns actes sobre Espriu a Girona

Pel que fa a Girona, enguany *A pas de poetes*, de l'Escola Municipal d'Humanitats, li dedicà la seva desena edició. Una conferència de Mita Casacuberta, *El món de Sinera a la manera de Salvador Espriu*, inaugurarà l'acte el dia 31 de gener, que donà lloc a l'espectacle interdisciplinari de poesia, música i teatre del dia 7 de febrer, coordinat per Meritxell Cardellach i Joan Vilajoana. L'actriu Sara Ditera interpretarà 13 poemes cabdals, seleccionats per la mateixa Casacuberta, de les obres *Cementiri de Sinera* (1946), *Les cançons d'Ariadna* (1949), *El caminant i el mur* (1954), *Final del laberint* (1955) i *La Pell de Brau* (1960), amb acompanyament musical de Sara Parès i escenografia de Marc Bernatallada.

El mes de març la filòloga Rosa Delor presentà el seu llibre *Camins de saviesa* en un cicle de conferències que tingué lloc a la casa de Cultura, titulat *La càbala, Girona i Espriu*, en què parlà d'Asriel de Girona, del mite del laberint com a obra cabalística i de la tradició moderna de la càbala. I el mes de juny s'ha pogut veure l'exposició *La càbala i Espriu*, que mostra la relació entre la vida i l'obra d'Espriu i la càbala i el misticisme hebreu. Després viatjarà a Barcelona, Lleida, Tarragona, Madrid i Tel Aviv.

...I a Olot i a Banyoles

Des d'Olot, *El temps de les paraules d'Olot*, una iniciativa que s'organitza des del 2000 i que vol difondre la literatura catalana, se centra aquest any en el naixement de tres poetes i dos novel-

listes: Pere Calders, Salvador Espriu, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Joan Sales i Joan Teixidor.

El 23 d'abril hi ha hagut un recital de poesies a càrrec dels alumnes del Servei Català d'Olot i socis d'Òmnium Cultural a la plaça del Torín, i també s'ha fet un espectacle dedicat a l'escriptor, en què Xavier Albertí parlarà de la seva obra i l'actriu Sílvia Bel farà una lectura dramatitzada de textos, acompanyada de música de Toti Soler.

Banyoles inaugurarà l'any Espriu el 15 de febrer, amb el muntatge *Els ninots estrambòtics del Dr. Ripseu*, que repassa alguns contes en clau d'humor, una de les múltiples facetes de l'autor, escenificat pels actors Jordi Coromina i Teresa Vallicrosa, que interpreten 25 personatges, acompanyats d'il·lustracions de caricatures de Kiku Pau i música de Joan Sanmartí. L'obra consta de tres parts: l'enfrontament d'Espriu i Josep Pla, la prosa i contes de Salvador Espriu i alguns poemes, els temes dels quals són de plena actualitat, segons Jordi Coromina. L'espectacle passa posteriorment a Girona i a Santa Coloma de Farners.

El temps de les paraules d'Olot se centra aquest any en el naixement de tres poetes i dos narradors: Pere Calders, Salvador Espriu, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Joan Sales i Joan Teixidor

El poder de la paraula

La importància d'Espriu és indiscutible. A part de ser una figura reconeguda internacionalment (hi ha un Simposi Internacional sobre Espriu a la Queen Mary University de Londres i a la Universitat de Cambridge), compta amb diverses biografies, i gràcies també a aquest homenatge creatiu s'estan editant antologies diverses, edicions bilingües català-castellà de la seva obra, entre altres publicacions: *Memòries del notari Espriu*, del pare del poeta; la reedició digital del llibre *Petita antologia poètica*, que Espriu dedicà a Santa Coloma (editat el 1981); les cartes inèdites entre Salvador Espriu i Joan Vinyoli (unes 25 cartes que es creuaren als anys setanta), per part de l'Ajuntament de Santa Coloma de Farners i la càtedra Vinyoli; a més d'un volum de prosas esparses, *Ocnos i el parat esglai*, inèdit, «que donarà a conèixer un Espriu extraordinari», segons Bru de Sala, i l'edició crítica de l'obra completa (actualment 16 volums, que seran 21).

Salvador Espriu, «un geni de les lletres europees», en paraules de Josep Pla, es forjà en la saviesa dels clàssics, la cultura grega, jueva i llatina, a més de beure de moltes altres fonts. Espriu volia canviar la substància de les coses amb el poder de la paraula, el que ell considerava la poesia més alta.

Montse Gispert-Saüch Viader
és llicenciada en història de l'art i filosofia.